

Bouwstenen voor een stad van vrede

Overweging 17 januari 2016 – Jeffrey Leander

Medevoorganger: Carolien Maris

*“... Stel je eens voor,
dat hetgeen Jesaja ons voorspiegelt over de stad van Vrede
geen kinderlijke fantasie blijft,
maar dat we als een kunstwerk aan een stad bouwen
met mensen die oog hebben voor andere mensen en
die zich door elkaar gekend en gezien weten.
Een stad die zich Jeruzalem mag noemen...”*

Opening

Aan God, Adonai,
De God van Abraham, Izaak en Jacob,
die Zijn woord in ons heeft gelegd.
Aan de ene Mens,
de man van Nazareth,
onze reisgenoot ten leven,
Aan de Geest die ons bijeen brengt,
ons bezielt en inspireert
dragen wij dit uur op.
Dat wij de woorden die spreken van
trouw en vertrouwen mogen verstaan.
Mag dit uur ons bemoedigen en inspireren
op ons pad van waarlijk leven.
Amen.

Lied: Wek mijn zachtheid weer

H. Oosterhuis / A. Oomen

Welkom en inleiding

Ik ben een associatieve denker en de tekst uit openbaring over de nieuwe Stad Jeruzalem als de bruid was namelijk het eerste wat in mij op kwam toen Carolien mij ‘confronteerde’ met de lezingen voor deze viering over Jeruzalem. Het idee van die mooie bruid, die ik associeer met het prachtige schilderij van Gustav Klimt, heb ik gelijk gepind, zonder te realiseren dat dat ook bepalend voor een overweging zou kunnen zijn. Mijn associatie met Jeruzalem als Stad van Vrede en het land er omheen, is die bruid neerdalend van de hemel van God, zo mooi getooid en fris van nieuwigheid, en ook nog eens schitterend als goud in de ochtendzon, dat geen levende ziel zal kunnen ontgaan. Het lijkt wel een Kunstwerk met een grote K.

Een droom van een stad, wordt er geschreven in Jesaja, (de lezing van vandaag). Is dat niet een stad waar we allemaal wel zouden willen zijn?

En later pas tijdens het proces van de voorbereiding van deze dienst, bedacht ik: Blijft het bij een droom, een visioen, een fantasie? Want hoe krijgen we dan zo'n stad gebouwd. Wat hebben we daarvoor nodig. Is zo'n stad ooit afgebouwd. Zijn wij er ooit klaar mee? In de overweging probeer ik te vertellen hoe we van zo'n mooie droom een stukje werkelijkheid kunnen maken.

Een citaat van de onlangs overleden [filosoof René Gude](#):

“Kunst (en zelf voeg ik er aan toe: Een droom) is een gedisciplineerde oefening van het voorstellingsvermogen, het vermogen om je voorstellingen te maken van bestaande en niet-bestaande zaken, zonder er meteen een morele of cognitieve oproep bij te plaatsen.”

Je kunt er niet vroeg genoeg mee beginnen. Het maakt niet uit wat je als kind doet, belangrijk is dat je je eerst iets voorstelt dat er nog niet is, en vervolgens met je fantasie die voorstelling probeert te maken. Het is zo belangrijk omdat je je in je leven heel vaak een voorstelling moet maken van wat er niet is.

Gebod

Soms vluchten we,
vluchten we van onze medemens en van jou, God.
Soms vergeten we het verdriet van de anderen
en vluchten we van onszelf,
vergeten we ons ware bestaan.

Soms zoeken we licht
en vergeten we de ander in de duisternis,
zoeken we liefde
en laten we de ander verkommeren,
zoeken we tijdsbesteding
en rennen aan onszelf voorbij.

Krachtige en Tedere,
vergeef ons onze kleinmoedigheid
en steun ons,
opdat we kunnen leven
met open ogen en open armen.

Lied: Hoor. Maar ik kan niet horen

H. Oosterhuis/ A. Oomen

Eerste lezing: Jesaja 62, 1-5

De heer zegt: 'Ik zal blijven spreken. Ik zal pas zwijgen als Jeruzalem weer vrij is, en straalt van vreugde. Ik zal pas zwijgen als er weer eerlijk rechtgesproken wordt, en het overal licht is. Jeruzalem, alle volken zullen zien dat je bevrijd bent. Alle koningen zullen zien hoe prachtig je bent. Ikzelf zal jou een nieuwe naam geven. En alle volken zullen jou bij die naam noemen. Je zult een prachtige stad zijn, zo mooi als de kroon van een koning. En ik zal jou beschermen. Jeruzalem, de mensen zullen je niet langer Verlaten Stad noemen. Je nieuwe naam zal zijn: Stad waar de Heer naar verlangt. Want ik verlang naar jou, Jeruzalem. En je land zal niet langer Verwoest Land genoemd worden. Nee, het krijgt een nieuwe naam: Bruid van de Heer. Want iedereen zal van je land houden, zoals een bruidegom van zijn bruid houdt.

Tweede lezing: Psalm 122 (uit: "Altijd hetzelfde lied", psalmen hertaald door Gerard Swüste)

Ik was blij toen ze me zeiden:
'We gaan naar het huis van de Levende!
En nu staan onze voeten
binnen je poorten, Jeruzalem.
Jeruzalem, Jij,
stad uit één stuk.
In volksstammen trekken mensen erheen,
de stammen van de Levende,
want zo getuigt Israël van zijn geloof
door de naam de Levende te danken.
Ja, daar staan de zetels van rechtspraak,
de zetels van Davids huis.
Wens Jeruzalem vrede toe:
vrede voor allen die van je houden.
Vrede binnen je muren,
tevredenheid in je paleizen!
Hier zijn mijn zusters en broeders,
hier zijn mijn tochtgenoten.
Daarom zeg ik: 'Vrede voor jou!
Hier is het huis waar de Levende, onze God, woont,
daarom wens ik je alle goeds.

Overweging

Tijdens mijn opleiding voor onderwijzers keek ik, laten we zeggen 'beroepshalve', vaak naar kinderprogramma's op de televisie. De Film van Ome Willem was zo'n programma. Een kinderprogramma uitgezonden door de VARA tussen 1974 en 1989, met liedjes en kleine voorstellingen.

Elke aflevering begon met Ome Willem (gespeeld door Edwin Rutten), die door een papieren deur kwam gelopen en die vervolgens de kinderen in de studio uitbundig begroette. Vervolgens ontving Ome Willem tekeningen van de kinderen, begroette hij de geitenbreiers en gaf de grote grijze geitenbreier een kus op zijn hoofd. Hierna beklom Ome Willem zijn drumstel en zong onder begeleiding van de geitenbreiers: "Luister even wat ik vraag? Lust je ook een broodje ... ?"

Klimmende-wijs

Iedere aflevering werd altijd afgesloten met het zingen van het liedje 'Deze vuist op deze vuist'. De tekst is vrij eenvoudig: Deze vuist op deze vuist deze vuist op deze vuist deze vuist op deze vuist en zo klim ik naar boven.

Tijdens het zingen van het liedje kwamen alle kinderen uit het publiek naar voren, die om de beurt hun vuisten klimmende-wijs op elkaar stapelden.

Het beeld van de met vuisten/bouwstenen bouwende kinderen is mij aangereikt door een van de koorleden die ook aanwezig was bij de voorbereiding van deze viering. Meteen kwam deze scene scherp om mijn netvlies terug: vrolijke, enthousiast zingende kinderen die maar al te graag een vuistje aanleverden om het fantasiebouwsel te doen slagen en om zo denkbeeldig naar boven te kunnen klimmen.

Gelukzaligheid was van hun gezichten af te lezen.

Ballingschap

Dat naar boven klimmen heeft mij toen geïntrigeerd. Het moet wel iets heel moois zijn waar het jonge publiek van Ome Willem naar toe wil klimmen. Waar kom je dan terecht als je eenmaal boven bent? En kom je überhaupt wel boven? Je hebt onnoemelijk veel vuisten nodig om daarboven te komen.

Misschien waren er veel vuisten, toen het Joodse volk na hun ballingschap van 70 jaar in Babylonië, op weg terug was naar de heilige stad Jeruzalem. Die ballingschap duurde van de zesde tot vijfde eeuw voor Christus. De Babylonische koning Nebukadnezar II had een deel van het Joodse volk in ballingschap gevoerd en Israël in desolate toestand achter gelaten. Met de verovering van Babylon door de Perzische koning Cyrus de Grote kwam in 538 voor Christus een einde aan deze ballingschap. Ondanks het uitblijven van bloedige vervolgingen was de ballingschap zwaar voor het Joodse volk. Zij voelden zich gevangengezet en slecht behandeld. Terwijl zij onderworpen waren aan buitenlandse overheersing was hun land, dat hen door hun God toegewezen was, verwoest. De ballingschap had een grote invloed op de Joodse identiteit en de Joden gingen zich hechter voelen als een volk en als religieuze groep. Vandaag de dag maken we het weer mee: dat er horden mensen zijn die zich niet in hun thuisland bevinden, en van huis en haard verdreven zijn. Weliswaar niet verbannen, maar op de vlucht voor de ellende dat in hun thuisland aan de gang is. Een thuisland die, zoals Jesaja schreef, een verwoest land te noemen is.

De LEVENDE

Toen het Joodse volk wegtrok uit hun ballingschap geloofden zij dat zij naar een plek gingen waar het goed moet zijn. Hen werd immers voorgehouden dat daar de zetels van rechtspraak te vinden is, zoals we in psalm 122 lezen. Er is daar vrede en daar is het huis waar de LEVENDE, onze God, woont.

De ballingen staan tijdens de tocht naar het heilige Jeruzalem dan nog alleen. Zij kijken omhoog naar de bergen rond Jeruzalem (zo stel ik me voor), of gewoon omhoog, in de richting waar de LEVENDE zich ergens moet bevinden, ver boven de bergen? Waarschijnlijk bevinden ze zich nog op de plaats waar geen vrede is en zijn die bergen dan niet alleen letterlijk, maar ook figuurlijke obstakels op weg naar de vrede, naar de Stad van Vrede. In ons dagelijkse leven komen we veel obstakels tegen. Hindernissen die het je moeilijk kunnen maken en soms zelfs zo moeilijk dat je het even niet ziet zitten. Het kan je zelfs verlammen in je menselijk handelen. En alles om je heen ziet er even zwartgallig uit. En wat dan?

Paradoxen

Soms steken we onze vuist op, maar met een hele andere reden dan de kinderen bij Ome Willem. Vaak komt dit voort uit allerlei ongenoeglijke gevoelens. Gevoelens van angst, van boosheid, van teleurstelling en van onmacht. We hoeven niet ver te kijken om ons heen. Het komt zomaar je huiskamer binnen, wanneer je de televisie of radio aanzet. Genoeg ellendige zaken, bijvoorbeeld rond de vluchtelingenkwesitie (over ballingschap gesproken) of de vele terroristische aanslagen die tegenwoordig overal kunnen plaatsvinden. Meer ellende dan je lief is. Je moet verdomd goed uitkijken wat je er allemaal mee doet. Het zijn vele paradoxale gebeurtenissen die ons bereiken. Denk aan opruiende uitingen van sommige politici in Europa, maar ook aan voorvallen zoals op oudjaarsnacht in Keulen. Dan wordt het je wel moeilijk gemaakt om op je Christelijke koers te blijven en om het beeld van de Stad van Vrede te blijven koesteren. Krijgen de doemdenkers dan toch gelijk? Blijft die Stad van Vrede een onbereikbaar ideaal en ontwikkelt het zich niet verder dan een kinderlijke fantasie. Wat doet dat allemaal met ons. En ons daar bedoel ik mee allemaal die zich in hetzelfde schuitje

bevinden, of je er nou mee gekomen bent of dat het je woonark is waarvan je dacht dat het veilig verankerd is .

Opgestoken vuist

En toch, er zijn ook opgestoken vuisten die het verschil maken. Hoe klein ook. Misschien in het begin nog op zichzelf staand. Maar dat is niet erg. Een vuist die dient als bouwsteen, die onderdeel kan worden van een groter geheel. Dat grote geheel dat ons licht geeft in al het donkere om ons heen. Dat grote geheel dat zegt dat je er niet alleen voor staat. Laat ik een heel dicht concreet voorbeeld noemen: Twee weken geleden werd zo'n opgestoken vuist getoond hier in de Duif. Hortense (u komt haar straks tegen bij de koffie) heeft zich het lot van een groep vluchtelingen aangetrokken en is een inzamelingactie begonnen voor de vluchtelingen die in haar buurt gehuisvest zijn. Ze heeft de gemeenschap binnen De Duif zover gekregen dat velen zijn of haar steentje zal weten bij te dragen aan dit bouwsel. Dit soort initiatieven vinden gelukkig meer plaats in den lande. En dat is nu precies wat psalm 122 ons ook laat horen. Binnen de poorten van Jeruzalem ben je niet alleen. Je staat in verbinding met andere tochtgenoten, zo je wilt bouwers en bouwstenen. Want Jeruzalem zal weer gebouwd worden met mooie bouwstenen door velen aangeleverd. En er zal rust en vrede zijn voor mensen die van deze stad houden. Wie wil er nu niet in zo'n stad wonen. Maar dan moeten we wel ons stinkende best doen om die gedroomde stad werkelijk te maken.

Bouwstenen

Tijdens de voorbereiding van deze viering was ik op zoek naar bouwstenen om die stad van Vrede te kunnen bouwen. Er zijn toen vele bouwstenen aangeleverd, ieder met z'n eigen verhaal erbij. Laat ik er een paar noemen:

Eerlijke rechtspraak, samenwerken en gemeenschap zijn, juiste keuzes maken, taal, eenduidigheid en doelgerichtheid, zien en gezien worden, naastenliefde, zorg om de ander, contact maken, verbinding, mensen in hun kracht zien. Mensen zijn de bouwstenen zei iemand. Mooie stapel bouwstenen bij elkaar. Maar ze moeten nog wel gevoegd worden. Gevoegd met cement om ze bij elkaar te houden en om stevig te kunnen staan. Zodat de vrede gewaarborgd blijft.

De psalmist in nummer 122 zingt, dat het een plek wordt waar we ons allemaal thuis voelen en waar we thuishoren. Want dan staan we niet als banneling, vluchteling, ontvanger, bouwer en bouwsteen in ons eentje. We hebben God en elkaar nodig om gemeenschap te zijn, om met elkaar schouder aan schouder te staan, zoals de huizen in die Stad van Vrede, waar een mens gelukkig mag zijn.

Stel je eens voor, dat hetgeen Jesaja ons voorspiegelt over de stad van Vrede geen kinderlijke fantasie blijft. Maar dat we als een kunstwerk aan een stad bouwen met mensen die oog hebben voor andere mensen en die zich door elkaar gekend en gezien weten. Een stad die zich Jeruzalem mag noemen.

Dan komen de vele op elkaar gestapelde vuisten van Ome Willem toch nog ergens terecht. Dat het zo moge worden.

Stilte gevolgd door Pianospel

Geloofsbelijdenis

Ik geloof dat ik nooit alleen loop
op de weg die mij voert naar later.
Ik besef dat al mijn lotgenoten Godgenoten zijn.
Ik beloof daarom niet alleen van mijzelf uit te gaan,
maar zal ook proberen door andere ogen

Gods horizon te zien, daar waar de hemel
de aarde raakt en alles één wordt.
Ik erken dat dood en onrecht, strijd en onmacht,
verdriet en pijn ook mijn verantwoordelijkheid zijn.
Ik geloof dat God het lijden niet wil,
maar vrijheid wenst, geluk en vrede.
Ik geloof dat de Levende daarom
de volledige Mens heeft gezonden
die groter is en sterker is dan wij.
Die ons liefhad en leed,
die stierf en opstond uit de dood,
om te bewijzen dat God met ons altijd zal doorgaan.
Omdat de Levende het werk dat ooit begonnen is niet loslaat.
Amen.

Collecte

Intenties worden voorgelezen

Tafellied

H. Oosterhuis / A. Oomen

Gij die de stomgeslagen mond verstaat
van alle stervelingen die wij zijn.
Wij roepen u de naam toe van een mens,
Jezus, de zoon der mensen, uw geliefde.

Nooit sprak een mens als hij,
in hem verstonden wij uw bestaan,
de zin van ons bestaan.
Hij is uw woord geweest,
hij heeft volbracht alle gerechtigheid,
een mens voor allen.

Om zijnent wil zie ons, dit uur bijeen.
Zie alle stervelingen van de wereld,
waar onze doden zijn, verkoold, verwaaid,
vragen wij U, heb Gij hen nog gezien?

Waarom genadeloos vernietigd worden
de armsten van de wereld, uw geliefden;
waarom wij die met weinigen bezitten
wat allen toebehoort, uw woord niet doen.

geen wereld maken die in vrede is,
een nieuwe orde van gerechtigheid,
Gij die ons hebt gezegd wat leven is:
te doen wat goed is, recht, elkaar bevrijden.

Gij die dit woord ons ingegeven hebt,
een bron van kracht en moed en zeker weten.
Gij die het licht in ons geschapen hebt:
dat niet de duisternis ons overmeestert.

Dat niet het laatste woord is aan de dood,
Gij die tot hier ons vasthoudt in het leven,
Gij die ons afgestemd hebt op uw stem,
Gij die ons hebt geschapen naar U toe.

Gij die ons zocht, nog voor wij om U riepen,
Gij die gezegd hebt dat Gij ons zult vinden,
wij roepen U de naam toe van uw mens,
Israël, deze aarde, uw geliefde.

Nodiging

Breken en delen

Lied: De woorden die wij spraken tot elkaar *H. Oosterhuis / T. Löwenthal*

Gedachten bij het thema

Het meisje en de zeester

Die nacht had het hevig gestormd.

Een meisje ziet de volgende morgen dat het strand vol ligt met aangespoelde zeesterren.

Voorzichtig raapt ze er één op en draagt hem terug richting de zee.

Ze hurkt bij de waterlijn en legt de zeester in het water.

Vervolgens loopt ze het strand weer op en pakt een volgende zeester.

Een oude man ziet het aan en zegt:

"Meisje, dit heeft toch helemaal geen zin.

Er liggen wel duizenden zeesterren op het strand".

Het meisje toont de zeester in haar handje en zegt:

"Voor deze heeft het wel zin".

Onze Vader

Onze Vader die in de hemel zijt

Uw naam worde geheiligd

Uw koninkrijk kome

Uw wil geschiede op aarde, zoals in de hemel.

Geef ons heden ons dagelijks brood

en vergeef ons onze schulden,

zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.

En leid ons niet in verzoeking,

maar verlos ons van de boze.

Want van U is het koninkrijk

en de kracht en de heerlijkheid

in eeuwigheid.

Amen.

Slotlied: Stad van mijn hart, Jeroesjalaiem *H. Oosterhuis / B. Huijbers*

Zegen en wegzending

